

KAKO POSTUPATI SA ŽIVOTINJAMA

Prava životinja: Znanstveni i duhovni pogled - II

MICHIEL HAAS

Uvod

U prvom dijelu ovog članka zaključili smo da se većina znanstvenika slaže da su svi kralježnjaci - sisavci, ptice, gmizavci, vodozemci i ribe - u različitoj mjeri svjesni, da osjećaju i mogu trpjeti bol. Iz duhovne perspektive čini se da postoji snažan nagovještaj duše u životinja, češće grupne duše, ali zasigurno postoje životinje koje su se već individualizirale. A postoje i jasni pokazatelji reinkarnacije kod životinja, kao što se vidi iz razgovora sa životinjama. U ovom dijelu pokušat ćemo odgovoriti na pitanje kako se u svjetlu te spoznaje odnositi prema životinjama, sagledavajući učinke našeg trenutnog odnosa sa životinjama u intenzivnom stočnom uzgoju.

Trebamo li razlikovati skupine životinja?

Na ovo pitanje je teško odgovoriti. Ipak ću pokušati. Iz gornjeg uvoda, možemo li zaključiti da su druge životinje, na primjer, insekti, manje korisne ili čak manje vrijedne? Što mislimo o bakterijama i gljivicama? Primjerice, dugo smo gledali na insekte kao na problematična ili čak štetna stvorenja. Ali sada, kada se svijet suočava s 80% smanjenjem populacije insekata, zbog korištenja poljoprivrednog otrova na kopnu, i kada to počinje imati posljedice na ljudski život, prisiljeni smo promijeniti način na koji razmišljamo. Insekti igraju važnu ulogu u ekosustavu Gaje (grč. Gaja ili Geja, Zemlja, op. prev.) , jer se nalaze na dnu prehrambenog lanca, a male životinje i ribe ovise o njima. Priča o pčelama je dobro poznata, one su odgovorne za oprašivanje mnogih biljaka koje su nama ljudima važne za opstanak. Čini se da smo dugo podcjenjivali važnost insekata.

A kad čitate priče Pieke Stor, muha odjednom zvuči vrlo drugačije. Piše o svom razgovoru s muhom u kućici na splavi. Iskreno kaže da je tamanitelj kukaca. Muha kaže: "Možemo li možda postojati zajedno? Insekti ovdje također pripadaju." Zna se da ljudi žele očistiti svijet uklanjanjem insekata. "Ovdje smo s razlogom. Ravnoteža nestaje zbog ljudskog uplitanja. Možete tražiti da odemo negdje drugdje. Prostora ima dosta." Kad je ljeti došlo do najezde muha Piek je zapitala muhu, koja se predstavljala glasnogovornikom svih muha, je li moguće da ih bude manje. "Ovisi o tome kako gledate." Malo je zeznuto za Piek. Misli da ih ima previše, ali ima i mladih lastavica, a muhe bi mogle biti iskorištene za to. Izbor pred muhama je: premjestiti se ili poslužiti kao hrana. "Moguće, zvuči razumno. Poslužiti kao hrana nešto je sasvim drugo nego nestati u kanti. Štoviše, možemo se vratiti kao muha." Konačno, muhe koje ostanu spremne su poslužiti kao hrana, a ostale otići.

Mnoge bakterije i gljivice važne su za zdravo tlo, a mi ljudi ovisimo o njemu kroz naš prehrambeni lanac, jer 38 trilijuna bakterija živi u našem debelom crijevu i probavlja nam hranu. One su također važne i zaslužuju našu zaštitu, iako jedva primjećujemo njihovo postojanje.

Ostaje pitanje: trebamo li razlikovati skupine životinja? Čini se da sve životinje, uključujući insekte, crve, žohare, bakterije i gljivice, igraju ulogu u ekosustavu, i iako mi možda ne razumijemo tu ulogu, ne možemo ih jednostavno pustiti da nestanu. Iako, kad pomislim na krpelja...

Kako danas žive životinje na farmama?

Najveći problem našeg odnosa sa životinjama leži u načinu postupanja prema domaćim životinjama, često smještenim u intenzivnom stočnom uzgoju. Evo nekoliko statistika koje ukazuju na veličinu industrije: postoji oko milijardu svinja, milijardu i pol goveda i 50-60 milijardi pilića, što ukupno čini 70-75 milijardi životinja godišnje. Te životinje se jedva, s nekoliko iznimaka, smatraju živim bićima koja mogu iskusiti bol i stres, one su strojevi za proizvodnju mesa, mlijeka i jaja. Uzgajaju ih na najdjelotvorniji način tako da proizvode više mlijeka i mesa ili polažu više jaja u što kraćem vremenu. Duljina i kvaliteta njihova postojanja određena je njihovom ekonomskom vrijednošću. Dobrobit životinja igra samo sporednu ulogu.

Uz kopnene životinje, iz mora se svake godine izlovi 2,7 bilijuna životinja. Oko 75% globalnih ribolovnih područja se eksploatira ili su već iscrpljena. Oko 40% ulovljene ribe odbacuje se jer je pogrešne vrste ili je premalena. Studija „Mapping the Global Distribution of Livestock“ objavljena 2014. u časopisu *Plos One*, pokazuje da „sve životinje u zatočeništvu širom svijeta teže oko milijardu tona. Za usporedbu: ukupno svjetsko stanovništvo teži oko 500 milijuna tona. Divljač teži oko 40 milijuna tona.“ Taj se omjer neće poboljšati ni za pet godina.

Ovo razmišljanje, o životinjama kao strojevima, dugujemo jednom od velikih mislilaca naše zapadne povijesti, Descartesu, koji je 1637. godine čovjeka stavio u središte Univerzuma jer ima "um", dok su životinje samo objekti, stvari nesposobne za razmišljanje. Činjenica, da je ovaj svjetonazor danas potpuno zastario jasna je iz mnogih znanstvenih publikacija o inteligenciji životinja i sposobnosti životinja da imaju osjećaje i da osjećaju bol. Treba pronaći nov način postupanja prema životinjama, drugačiji od prijašnjeg. To uglavnom vidimo u intenzivnom stočnom uzgoju i u poljoprivredi, i u ogromnim količinama pesticida koji se koriste u potonjoj.

Trebamo li životinjama dati prava?

Jasno je da se mesožderi ne žele baviti načinom na koji se postupa s životinjama u mesnoj industriji, ili u industriji zabave (cirkusima i filmovima), zoološkim vrtovima, laboratorijima i u drugim situacijama, gdje životinje igraju ulogu koja nije u skladu s njihovim vlastitim postojanjem. To se može promijeniti samo ako životinjama damo prava koja ih štite.

Možda bismo to trebali sagledati u kontekstu sve svjesnije civilizacije. Trgovina crnim robljem započela je u 16., 17. i 18. stoljeću, jer su bili potrebni jeftini, snažni i zdravi radnici. To je bilo moguće samo zato što se bijela rasa smatrala superiornijom u odnosu na obojene rase, posebno prema crncima Afrike. Tijekom druge polovice 19. stoljeća ropstvo je postupno postajalo ilegalno. Stranke koje su od toga ostvarivale profit dugo su se borile, ali na kraju, svi se slažu da je ovo žalosna stranica u povijesti čovječanstva, iako nažalost još uvijek ilegalno postoji za mnoge rase i razne uzraste širom svijeta. (Ropstvo postoji u različitim oblicima u svim zemljama svijeta, pa i u onima koje sebe smatraju naprednim, civiliziranim i demokratskim, a roblje čine ljudi svih dobnih skupina, od djece do staraca. Bogatstvo današnjih zemalja upravo je proporcionalno sa njenim iskorištavanjem siromašnih i kupnjom medija u svrhu prikrivanja stvarnog stanja. Op.prev.)

Paralele s intenzivnim stočnim uzgojem su očite. Ali sve je viša svjesnost da način na koji se ponašamo prema životinjama više nije prihvatljiv. U tom bi smislu jako pomoglo donošenje zakona koji bi ih štitili, stvarno štitili, umjesto da im život čine samo malo manje strašnim. Životinje moraju imati svoja temeljna prava (prije svih, pravo na život, op.prev.).

Svinja ima svoju vlastitu volju. Kada ljudi smatraju i odnose se prema svinjama kao svojem vlasništvu, temeljni interes samoodređenja podređuju svojim željama. Poanta je u tome da bićima pružimo prava na temelju njihove vlastite prirode. Svinja ima pravo da ne bude posjed i da se ne koristi poput nekog

instrumenta. Ovo se odnosi na svaku životinju koja može patiti. Ne postoji logika koja opravdava povlačenje tvrde linije između ljudi i drugih životinja.

Životinje su stvari zakona. Možete ih posjedovati i raditi s njima ono što smatrate korisnim ili nužnim u granicama koje smo donijeli zakonom. Zato moramo promijeniti pravni status životinja. Moramo prepoznati da su u mnogočemu slične ljudima. Imaju svoj karakter, svoju vlastitu volju, one su jedinstveni pojedinci koji imaju sposobnost osjećanja.

Karma koju čovječanstvo stvara ovim okrutnim iskorištavanjem i ubijanjem životinja nikada nije bila snažna. Tolstoj je rekao: "Dok god postoje klaonice, bit će i bojišta." Dodao bih tome i ljudsko mučenje i ropstvo. A Richard Branson je rekao: "Vjerujem da ćemo se osvrnuti i biti šokirani onim što prihvaćamo, način na koji masovno ubijamo životinje zbog hrane."

Koji je utjecaj mesne industrije na okoliš?

Proizvodnja hrane od životinja sa sobom povlači trošenje mnogo sirovina (poput gnojiva, pesticida, goriva za poljoprivredna vozila itd.) i čini više od četvrtine svih emisija stakleničkih plinova koje je stvorio čovjek. Većina tih emisija, do 80% od tih 25%, posljedica je stočnog uzgoja.

Meso i mliječni proizvodi nisu učinkovit način prehrane stanovništva. Učinkovitost pretvorbe iz hrane za stoku u hranu od životinja uglavnom je neučinkovita. Na primjer, samo 3% biljnih kalorija pretvara se u kalorije u govedini, gubitak prehrambene vrijednosti je dakle 97%. Prinos je bolji za ostala mesa, ali još uvijek samo 20% za piletinu, kategoriju mesa s najboljom ocjenom.

Istraživanja pokazuju da bi se bez potrošnje mesa i mliječnih proizvoda globalna upotreba poljoprivrednog zemljišta mogla smanjiti za više od 75%, što je ekvivalentno površini SAD-a, Kine, Europske unije i Australije, a svijet bi se i dalje mogao prehraniti. Gubitak prirodnih područja zbog poljoprivrede glavni je uzrok trenutnog masovnog izumiranja divljih životinja.

Nova analiza pokazuje da, iako meso i mliječni proizvodi sadrže samo 18% kalorija i 37% bjelančevina, ono koristi ogromnu većinu, 83%, poljoprivrednog zemljišta i proizvodi 60% emisije stakleničkih plinova u poljoprivredi. Znanstvenici su također otkrili da čak i najmanji utjecaj mesa i mliječnih proizvoda uzrokuje mnogo više štete okolišu od onog najmanje održivog usjeva povrća i žitarica.

Ljudi čine samo 0,01% ukupnih živih bića, a odgovorni su za uništenje 83% divljih sisavaca.

Zaključak

U ekosustavu je potrebna svaka pojedina životinjska vrsta. Ako mislimo da možemo bez insekata i da možemo koristiti mnoštvo pesticida, to se okreće protiv nas. Insekti su bitan dio biološke raznolikosti.

U današnjem intenzivnom stočnom uzgoju životinje se koriste kao strojevi za meso, mlijeko i jaja i uglavnom se na taj način tretiraju. S obzirom na naša trenutna znanja to više nije prihvatljivo. Osim toga, intenzivni uzgoj stoke daje veliki doprinos globalnom zatopljenju.

Neizbježno je životinjama dati prava na temelju njihove vlastite prirode i sposobnosti. Izbjegavanje mesa i mliječnih proizvoda najbolji je način za smanjenje patnje životinja povezanih s intenzivnom uzgojem stoke i njezinog utjecaja na okoliš planete.